

Covenant & Conversation

ת"סב
Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN (ה"צר) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

EKEV ÖZET

Büyüklük ve Alçakgönüllülük

Bu haftanın *peraşası*nda yer alan bir dizi pasuk, Talmud'un güzel bir pasajına kaynak teşkil etmiştir. Üstelik bazı cemaatlerde bu pasaj kendisine *Sidur*'da (dua kitabında) da yer bulmuştur ve Cumartesi geceleri Şabat sona erdiğinde *Arvit* (gece) duasının ardından söylenen metinler arasındadır.

"Zira Tanrınız A-Şem tüm güçlerin Tanrısı ve Efendilerin Efendisi'dir; [kimseye] iltimas göstermeyen ve rüşvet almayan, büyük, kudretli ve huşu uyandıran Tanrı'dır. Yetim ve dulun davasını savunur, yabancıyı sever, ona ekmek ve giysi verir."

Bu iki pasuğun yan yana gelmesinden daha çarpıcı bir şey olamaz. Tüm güçlerin Tanrısı, güçsüzleri önemsemektedir. Sonsuz Olan, insan denen küçük varlıklar için endişe etmektedir. Tüm mevcudiyetin kalbindeki Varlık, kenarda kalmış olanlara kulak vermektedir: yetim, dul, yabancı, yoksul, kimsesiz ve ihmal edilmiş.

Bu konuda Rabi Yohanan şöyle öğretmiştir: "Kutsal Olan'ın – Mübarek'tir O – büyüklüğünü bulduğun her yerde, O'nun tevazuunu bulursun." Bunun örnekleri hem Tora'da, hem *Neviim*'de (Peygamberler) hem de *Ketuvim*'de (Yazılar) yer alır: **Tanrı'nın büyüklüğü yalnızca gücünde değil, savunmasızlara olan duyarlılığında da görülür.**

Bu öğretisi, Şabat bitiminde [Aşkenazi] dua düzeninde de yer alır ve bize, Şabat sona erip bizler hafta içindeki gündelik meselelerimize geri dönerken, kendi ilgi alanlarımıza, daha az talihli olanları unutacak kadar kendimizi kaptırmamamız gerektiğini hatırlatır. Yalnızca kendimizi düşünmek "Tanrı'nın yolu" değildir.

Bir Baş Haham olmanın alışılmadık yönlerinden biri (nitekim Rabi Sacks, 22 yıl boyunca Büyük Britanya Baş Hahamı olarak görev yapmıştı), aksi takdirde belki hiç tanımayacağınız insanlarla karşılaşmaktır. Üzerimde derin etki yaratan bu gibi üç karşılaşma olmuştu.

Elaine ile birlikte ev sahipliği yaptığımız bir akşam yemeğinde bir konuk, yalnızca bize teşekkür etmekle kalmamış, yemekleri hazırlayanlara ve servis edenlere de teşekkür etmek üzere mutfaka gitmek için izin istemişti. Bu konuk, İngiltere Başbakanı John Major'du. Büyüklük, alçakgönüllülüktür.

Bevis Marks Sinagogu'nun 2001 yılında gerçekleştirilen üç yüzüncü yıl merasiminde, Prens Charles, cemaat liderleriyle konuşmak için ayırdığı vaktin aynısını, güvenlik görevini yerine getirmekte olan gönüllülerle konuşmak için de ayırmıştı. Birçok kişi bu gönüllüleri pek fark etmeden yanlarından geçip gider. Ancak Prens Charles onların kendilerini, diğer herhangi biri kadar önemli hissetmelerini sağlamıştı. Büyüklük, alçakgönüllülüktür.

Sarah Levene ve kocası, hayranlık uyandıran bir düzeyde *tsedaka* verirlerdi. Ancak insanların en çok hatırladıkları şey onların cömertliği değil, insanlığıydı. Sarah, konakladıkları otelin personelinin ve ailelerinin isimlerini ve yüz yüze kaldıkları sıkıntıları bilirdi. Sessizce, kişisel olarak ve takdir aramaksızın yardım ederdi.

Çift evlenmeden önce Sarah, zorluk içindeki bir dilenciye vermek üzere müstakbel kocası Bay Levene’den borç para istemişti. Bay Levene aynı dilenciye zaten bir miktar para vermiş olduğundan, Sarah’ya bunu neden yaptığını sorunca, Sarah “Ona verdiğiniz para ona bugün için yardım etmeye yeterdi, ama hayatında bir fark yaratması için yeterli değildi” diye cevap vermişti. Daha sonraları Bay Levene, “Ondan benimle evlenmesini istemeye o anda karar vermişim – çünkü onun yüreği benimkinden büyüktü” diyecekti.

Genel kaniyla çelişen, beklenmedik, yaşamı değıştirci nitelikteki bu fikir, Tora’nın Batı uygarlığına olan en büyük katkılarından biridir. **Moşe’nin halka söylediğı gibi: “Tüm güçlerin Tanrısı ve Efendilerin Efendisi...büyük, kudretli ve huşu uyandıran Tanrı”, büyüklüğünü, “yetim ve dulun davasını savunarak, yabancıyı severek, ona ekmek ve giysi vererek” açığa çıkarır. Bunu yapanlar, Tanrı’nın gerçek adamları ve kadınlarıdır.**

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Sizce “büyüklük” nasıl ölçülebilir? Birkaç yol önerebilir misiniz?
2. Tora, Tanrı’nın mutlak gücünü neden en savunmasız insanlara gösterdiği duyarlılıkla ilişkilendirmektedir?
3. Aklınıza, güçlü bir insanın size beklenmedik bir nezaketle davrandığı bir zaman geliyor mu? Bu sizi nasıl etkilemişti?

Bir Ana Fikir

Büyüklüğün ölçütü ne kadar yüksekte durduğumuz değil, yardıma en çok ihtiyaç duyan kişilere ne kadar derinden duyarlı olduğumuzdur.

Peraşayı Keşfedelim

HAZIRLAYAN: SARA LAMM

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİLERİNDEN ESİNLENİLMİŞTİR

Kısaca Peraşa

Bu haftaki *peraşada*, Moşe, Bene Yisrael'e yaptığı son konuşmasına devam ederek onlara, üstlenmiş oldukları yolculuğu ve ileride kendilerini bekleyen sınavları hatırlatır. Halkı, ülkeye girip başarılı olduğu zaman kibirlenmemesi yönünde uyarır. "Bu serveti bana kendi gücüm ve elimin kuvveti kazandırdı" diye düşünmek insanın doğasında vardır, ancak Moşe onların, her şeyin Tanrı'dan geldiğini hatırlamaları gerektiği konusunda ısrar eder. Onlara geçmişteki hatalarını, özellikle de Altın Buzağı günahını ve affedilmeleri için ne kadar dua ettiğini hatırlatır. Ancak aynı zamanda onlara Tanrı'nın muazzam sevgisi konusunda güvence de verir.

Ekev *peraşası*, *Şema*'nın ikinci paragrafını içerir. Bu paragraf hava şartlarını ve ürünlerin başarılı olup olmamasını, halkın Tanrı'ya olan sadakat düzeyiyle ilişkilendirir. Son olarak, Moşe Erets Yisrael'in güzelliğini tarif ederek burasının süt ve balın aktığı bir diyar olduğunu belirtir; ancak onlara, ülkede istikrarlı bir şekilde yaşayabilmelerinin, onların ahlaki adanmışlığını gerektirdiğini hatırlatır.

Peraşa Aktivitesi

Büyüklük Oyunu

Her oyuncuya gerçekten büyük olduğunu düşündüğü bir kişinin adını paylaşma fırsatı verin. Ancak buradaki büyüklük, şöhretten veya güçten değil, genellikle fark edilmeden yapılan küçük iyilik hareketlerinden kaynaklanıyor olmalıdır. Bu kişi bir komşu, bir öğretmen, bir büyükanne veya büyükbaba ya da bir arkadaş olabilir. Herkes bir isim paylaştıktan sonra aranızda tartışın: bu insanları büyük yapan nedir? Onların temsil ettiği büyüklükle, insanların genellikle takdir ettiği büyüklük anlayışı arasında bir kıyaslama yapın.

Ağacın Altındaki Sırlar

Irena Sendler Polonyalı Katolik bir ailede güçlü bir ahlak duygusu ile yetiştirilmişti. Sık sık diğer doktorların tedavi etmeyi reddettiği Yahudileri tedavi eden babası, Irena'nın genç yüreğinde silinemez bir iz bırakmıştı. Babası, Irena yalnızca yedi yaşındayken vefat etmeden önce, onun tüm yaşamını tanımlayacak bir öğüt vermişti: "Eğer boğulmakta olan birini görürsen, ne olursa olsun onu kurtarmak için suya atlamalısın."

Irena bu sözleri yetişkinlik dönemine kadar unutmadı. Yahudi arkadaşlarıyla birlikte büyümüş ve Yidiş dilini öğrenmişti. İnsanları ortak bir insanlık merceğinden görüyordu. II. Dünya Savaşı patlak verdiğinde, Irena, Varşova'da bir sosyal hizmet görevlisi olarak çalışıyordu. Kendisini tutkulu bir şekilde, muhtaç ailelere yardıma adanmıştı. *Bütün* ailelere.

Naziler yüz binlerce Yahudi ailesini duvarlarla çevrili bir *geto*ya sıkıştırdıklarında, Irena'nın vicdanı ona harekete geçme çağrısında bulundu. Komşularının hayatta kalmasını sağlamak için, sessiz bir şekilde, konumunu şehrin kontrol noktalarından gizlice yiyecek, ilaç ve sahte kimlik belgeleri geçirmek için kullanmaya başladı.

Irena'nın kahramanca çabaları kısa bir süre sonra *Zegota*'nın dikkatini çekmişti. Bu, özellikle Yahudi vatandaşlara yardım etmek için kurulmuş gizli bir yeraltı konseyiydi. Onun ödün vermeyen adanmışlığını, derin empatisini ve pratik zekâsını fark eden konsey, Irena'yı bu harekete dâhil ederek onu Çocuklar Bölümü'nün başına geçirdi.

Zegota yoluyla, Irena titizlikle planlanmış bir kurtarma operasyonunu koordine etti. Resmî bir sağlık müfettişi ruhsatıyla donanmış halde, girişin kısıtlı olduğu bölgeye her gün girebiliyordu. Olağanüstü bir duyarlılıkla, çaresiz ebeveynlerle buluşuyor ve onlara, barış tekrar tesis edilene kadar çocuklarını koruma sözü veriyordu. Güvendiği arkadaşlarından oluşan bir ağla birlikte çalışan Irena, küçük çocukları nöbetçilerin koruduğu alanlardan güven içinde dışarı çıkarıyordu. Onları, koruma altında olacakları vicdan sahibi Polonyalı koruyucu ailelere, manastırlara ve yetimhanelere yerleştiriyordu.

Çocukların gerçek kimliklerini korumak için Irena her bir çocuğun doğduğu zamanki ismini ve edindiği yeni kimliğini dar kâğıt şeritlere titizlikle kaydediyordu. Bu değerli kayıtları cam kavanozlarda depoluyor ve onları sessiz bir bahçede bulunan bir elma ağacının altına gömüyordu. Bu sayede aileler bir gün tekrar bir araya gelebilecekti.

Savaşın sonuna gelindiğinde Irena yaklaşık 2500 çocuğu kurtarmıştı. Ne var ki, bu inanılmaz kahramanlığına rağmen, uzun ömrü boyunca dikkate değer bir alçakgönüllülük tavrını korudu. Övgüleri her zaman savuşturdu ve ısrarla, bir kahraman olmadığını, yalnızca, başkalarını kendisinin önüne koymak, onlara değer vermek ve onları onurlandırmak şeklindeki temel insani görevi yerine getirmiş bir kişiden ibaret olduğunu söyledi.

Kartlar ve Sohbet

Kartlar ve Sohbet destelerimiz her *peraşa* için bir kart içermektedir. Kartın bir yüzünde Tora'dan, üzerinde düşünmek ve tartışmak üzere ilginç bir soru bulacaksınız. Diğer yüzde Rabi Sacks'tan, *peraşanın* üzerine yeni bir ışık tutacak bir fikri keşfedeceksiniz.

"Doğruluğun nedeniyle değil..."

- Devarim 9:5

Moşe halka "Seçilmiş Bir Halk" olduğunu hatırlatmaktadır.

SORU:

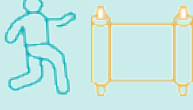
"Seçilmiş" olmamız, "üstün" olduğumuz anlamına mı gelir?

Rabi Sacks, Devarim 9:5 açıklamalarında şöyle yazar:

"Seçilmiş bir halk, üstün bir ırkın tam aksidir. Çünkü öncelikle burada bir ırk değil, bir antlaşma söz konusudur. İkincisi, bu antlaşma Tanrı'ya hizmet etmek için vardır, başkalarına üstünlük taslamak için değil. Üstün bir ırk kendisine tapar; seçilmiş bir halk ise kendisinden üstün bir güce tapar. Üstün bir ırk, muazzam binalar, zafer kitabeleri ve kendisini kutlayan bir edebiyat üretir. Tarihte bir dereceye kadar benzersiz olan Yisrael ise, neredeyse kesintisiz bir özeleştirici edebiyatı üretmiştir."

- **Kartlar ve Sohbet** hakkında daha fazlası için <https://rabbisacks.org/cards-and-conversation> bağlantısını ziyaret edebilirsiniz.

Pratikte Peraşa

HAFTANIN DEĞERİ

Devarim 7:25

Ekev *perasha*sı putların süslemelerinden herhangi bir şekilde yararlanmayı yasaklayan emri içerir. Antik dünyada, putlar, güçlü ve çekici görünmelerini sağlamak amacıyla altın ve gümüşle kaplanırdı. Tora, sahte bir şeyin parlıtlı dış görünümüne aldanmamamızı söylemektedir. Putperestlik gerçekte hiçbir zaman put ve heykellerle ilgili olmamıştır. Daha ziyade, en büyük değeri, yanlış şeylere – zenginlik, güç, güzellik, statü – vermekle ilgilidir. Tora bizden yüzeysel görünümün ötesine bakıp sormamızı ister: Gerçekte neye tapıyorum? Bu sorunun cevabı, bizim aslında neye inandığımızı açığa çıkaracaktır.

PRATİK KONUŞALIM

Siz dünyayı nasıl daha net göreceksiniz?

Tora'nın putperestlik konusundaki yasağı yalnızca antik heykeller hakkında değildir. Rambam putperestliği, insanların sonlu bir şeyi sanki sonsuzmuş gibi görme ve hak etmeyen bir şeye mutlak sadakat sunma eğilimi olarak anlamıştı. Bunun çağdaş dünyadaki dengi, para, şöhret, fiziksel görünüm veya siyasi ideoloji olabilir.

Hepimizin modern putları vardır – biz onlara bu adı vermesek bile. Bu hafta, dikkatinizi en çok neyin çektiğini fark edin. Acaba bu, sosyal medyada yazmış olduğunuz bir paylaşımın kaç “beğeni” aldığı mı? Bir tanıdığınızın giydiği eşofmanın markası mı? Ünlü birinin yaşam tarzı mı? Kendinize dürüstçe sorun: Bu benim gerçekten değer verdiğim bir şey mi, yoksa sadece parlıtlı bir süsleme mi? Tora bizden dünyayı göz ardı etmemizi istiyor değildir. İsteddiği şey, onu net bir şekilde görmemizdir.

Şunu Bir Dene

GENÇ ÖĞRENCİLER

Tora'ya göre bir put, insanların Tanrı'dan daha önemliymiş gibi davrandıkları herhangi bir şeydir. Uzun zaman önce insanlar altın ve gümüşten yapılmış putlara taparlardı. Günümüzde insanların dikkatlerini yanlış şeylere yönlendirmelerinin yeni yolları vardır. Bazıları saatlerini ekranlara bakarak geçirmekte, başkaları daha çok “beğeni” veya takipçi toplamaya çalışmakta veya en yeni telefonda en şatafatlı giysilere kadar, başka bir kişiye ait olan şeylere sahip olma arzusu duymaktadır. Hayatınızda bazen olması gerekenden daha önemliymiş hissi veren şeyler nelerdir? Önceliklerinizi nasıl yeniden doğru şeylere odaklayabilirsiniz?

İLERİ DÜZEYLİ ÖĞRENCİLER

Sizce en güçlü çağdaş putlar nelerdir? Bir insan bir şeyin ne zaman meşru bir değer olmaktan çıkıp putlaştığını nasıl bilebilir?

“Avraam'ın bir çocuğu olmak; farklı olma cesaretini taşımak ve hangi çağ ve hangi putlar söz konusu olursa olsun çağın putlarına meydan okumaktır.” – Rabi Sacks

Katmanlı Öğrenim

Rabi Sacks'ın çeviri ve açıklamalarıyla Koren Sacks Humash'tan aktardığımız bakış açılarıyla, 'Tora'da adım adım ilerleyin. Her adım sizi biraz daha derine götürecek ve tıpkı Rabi Sacks'ın öğrettiği gibi 'Sohbet olarak Tora'yı davet edecektir.

Birkat Amazon

KATMAN 1: TORA'NIN METNİNE BAK - DEVARIM 8:10

“וְאַכְלָתָּ, וְשָׂבַעְתָּ - וּבֵרַכְתָּ...”

KATMAN 2: RABİ SACKS'IN ÇEVİRİSİNİ OKU

“Yediğinde ve doyduğunda, Tanrın A-Şem'i, sana verdiği iyi ülke için mübarek kılacaksın.”

KATMAN 3: ANLAMI HAKKINDA DÜŞÜN

Birkat Amazon, belirli miktarda eklemek yedikten sonra söylenen *berahad* ve bu *berahay* söylemek doğrudan Tora'dan kaynaklanan bir *mitsvad*ıdır. Sizce yemek sonrasında söylenen *beraha*, öncesinde söylenen *berahad*dan neden daha temel kabul edilir?

KATMAN 4: RABİ SACKS'IN AÇIKLAMASINI ÖĞREN

“*Birkat Amazon*, Yahudi dua metinlerinin doğrudan Tora'da belirtilmiş bir unsurdur. Hakkındaki emir bu pasukta verilmiştir. Yemek, biyolojik bir işlevdir. Yahudilik – fizikselliği kutsal kılmaya yaptığı vurguyla – yeme eylemini bir manevi tasdik anına dönüştürmeye özellikle ilgi duyar.

“Avraam ve Sara'nın, insanları Bir olan Tanrı'ya yönelik ibadete, onlara konukseverlik sunarak cezbettikleri anlatılır. Konuklar yemeği bitirdikten sonra, ev sahiplerine teşekkür ederlerdi. Ancak Avraam, 'Bize değil, herkesin rızkını sağlayan Tanrı'ya teşekkür edin' diye cevap verirdi... Bu güzel bir gelenekten çok daha ötedir. Yahudiliğin temel bir temasıdır. Maneviyatı fizikselin içinde buluruz. Dünyayı Tanrı yaratmıştır; dolayısıyla biz de Tanrı'yı dünyanın içinde buluruz.

“Açıklama otoriteleri, bir şey yemeden önce söylenen *berahalar* Hahamlarımız tarafından öngörölmüş iken, *Birkat Amazon*'un neden doğrudan Tora'nın bir emri olduğunu sorarlar ve şu cevabı verirler: Karnımız açken Tanrı'ya başvurmak doğaldır. Karnımız doyduktan sonra O'na teşekkür etmek ise daha zordur. Sahip olduklarımızın, her şeyin yaratıcısı olan ve herkesi yaşatan Tanrı'dan geldiğini kendimize hatırlatmaya, bu gerçeği unutmaya en meyilli olduğumuz anda özellikle ihtiyacımız vardır.

KATMAN 5: DÜŞÜN VE CEVAP VER

Kendi sorularınızı da ekleyin! Öğrendiklerinizi Tora'daki diğer örneklerle ve kendi yaşamınıza da uygulayın...

Birkat Amazon'u özellikle karnımız doyduğu zaman – herhangi bir şeye ihtiyacımız olduğunu unutmaya en meyilli olduğumuz anda – söyleriz. Bu da bize, minnettarlığın, hayatımız yolunda gittiği zaman en zor, ama en önemli şey olduğunu hatırlatır.

1. Tanrı'yı tok ve doyunken hatırlamak, aç veya muhtaç olduğumuz zaman hatırlamaya göre neden daha zordur?
2. *Birkat Amazon* söylemek, fiziksel yeme eylemini nasıl manevi bir şeye dönüştürür?
3. Hayatınızın hangi alanında, ne kadar çok şeye sahip olduğunuzu artık fark etmeyecek kadar rahatsınız?

Koren Sacks Humash hakkında daha fazlası için <https://rabbisacks.org/books/the-koren-sacks-humash> bağlantısını ziyaret edebilirsiniz.

The Rabbi Sacks Legacy, Rabi Lord Jonathan Sacks'ın bir Tora öğretmeni, bir liderler lideri ve ahlaki bir ses olarak zaman üstü ve evrensel hikmetini devam ettirmektedir.

Rabi Sacks'ın birçok yazısını, yayınlarını ve konuşmalarını keşfetmek veya Legacy'nin çalışmalarını desteklemek için www.RabbiSacks.org, adresini ziyaret edin ve The Rabbi Sacks Legacy'yi sosyal medyada takip edin: @RabbiSacks

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.